
НАУКОВІ ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

УДК 94(477)+929 Сагайдачний
БУРАКОВ Ю.В.,
СВІРІДОВА Л.Ю.

ВІДЗНАЧЕННЯ В АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК 440-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

У 2010 році виповнилося 440 років з дня народження Петра Сагайдачного – видатного військового, політичного і громадського діяча, гетьмана реєстрового козацтва, кошового отамана Запорізької Січі. Згідно з Постановою Верховної Ради України (N 2548-VI від 22 вересня 2010 р.) “Про відзначення 440-річчя з дня народження гетьмана Петра Сагайдачного”, у країні відбулися урочистості, наукові заходи. Не минули вони і Академію сухопутних військ, якій 18 листопада 2000 р. за значні успіхи у підготовці кваліфікованих фахівців для українського війська та з нагоди 100-річчя підготовки офіцерських кадрів у Галичині Указом Президента України присвоєно ім'я гетьмана Петра Сагайдачного.

У новому конференц-залі вищого військового навчального закладу 21 грудня 2010 р. Львівська обласна державна адміністрація спільно з Академією сухопутних військ провели круглий стіл на тему “Петро Сагайдачний – лідер українського козацтва”. Участь у цьому заході взяли представники облдержадміністрації, облради, громадськості області, науковці, викладачі та курсанти Академії.

Бураков Юрій Васильовч, кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Свірідова Лариса Юріївна, науковий співробітник, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Бураков Ю.В., Свірідова Л.Ю., 2010

Модератором круглого столу був Роман Кураш – начальник головного управління з питань внутрішньої політики, національностей та релігій Львівської обласної державної адміністрації.

Із вітальним словом до учасників звернувся перший заступник голови Львівської обласної державної адміністрації доктор економічних наук, професор Мирон Янків. Він наголосив, що гетьман був одним із найвидатніших полководців Європи, державним діячем, дипломатом, захисником української культури й духовності, поборником освіти – уособленням людини доби Відродження.

Привітав учасників круглого столу і перший заступник голови Львівської обласної ради Петро Колодій.

Заступник голови Українського інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук, доцент Олег Омельченко презентував випущену до ювілею інститутом книгу доктора історичних наук Володимира Кривошеї “Козацька старшина Гетьманщини. Енциклопедія”. Цю книжкову новинку отримала в дар від керівництва Українського інституту національної пам'яті бібліотека Академії сухопутних військ. Наукові працівники цієї бібліотеки у фойє приміщення розгорнули представницьку книжкову виставку наукової та художньої літератури про запорізьке козацтво.

У вступній промові начальника Академії сухопутних військ, генерал-лейтенанта, доктора історичних наук, професора Павла Ткачука підкреслено значення спадщини гетьмана Петра Сагайдачного для патріотичного виховання майбутніх офіцерів – курсантів Академії. “Я глибоко переконаний, – сказав П. Ткачук, – що сьогодні, вивчаючи життя та здобутки гетьмана Петра Сагайдачного, його воєнні та дипломатичні перемоги, переймаючи його патріотичне ставлення до рідної землі, ми зможемо й надалі готувати військових фахівців, які виховуватимуться на українських ідеалах, цінностях і звичаях”.

Основні етапи життя і діяльності Петра Сагайдачного окреслив земляк знаменитого гетьмана – директор музею села Кульчиці Самбірського району Богдан Сидор. Цікавою є топоніміка села. Так і досі дві частини села старожили називають Кульчиці Шляхотські і Кульчиці Рустикальні, що вказує на поділ мешканців села доби середньовіччя на

дві категорії: шляхтичі і прості хлопи. Саме в першій частині народився і виріс майбутній гетьман. Село Кульчиці відоме не лише як батьківщина Петра Сагайдачного, а й героя Відня, учасника битви 1683 р. – Юрія Кульчицького-Шелестовича.

Про гетьмана як політичного лідера козацтва розповів директор Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки – Іван Сварник. Він вказав на помилки, які повторюються в багатьох публікаціях. Зокрема, аналіз герба Петра Сагайдачного, присутність у ньому повернутої підкови свідчить про вищу шляхетність роду Сагайдачних, а не про походження його із верстви дрібної шляхти. Доповідач класифікував політичні погляди гетьмана як вираження поміркованих сил козацтва. Змінність радикальних вимог на помірковані у вищій старшині приносило певний позитивний результат для козацтва у переговорах із польською владою.

Полемічну проблему щодо датування року народження гетьмана Петра Сагайдачного порушив відомий медієвіст Андрій Заяць, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої історії та архівознавства Львівського національного університету імені Івана Франка. Учасники круглого столу (Б. Сидор, І. Сварник) погодилися, що коли дата смерті гетьмана чітко зафіксована у документах, то архівних підтверджень дати народження гетьмана поки що не знайдено. Андрій Заяць ознайомив присутніх із низкою маловідомих документів, знайдених в архівах, зокрема із перепискою гетьмана з верхівкою православного духовенства. Він закликав до поглибленого пошуку архівних джерел, пов'язаних з історією козацтва.

Основні риси воєнного мистецтва Петра Сагайдачного визначила Олесь Куцька – викладач кафедри тактики Академії сухопутних військ, кандидат історичних наук. Як приклади воєнного мистецтва гетьмана були наведені похід козацького війська на Москву у 1618 р. та Хотинська війна 1621 р. Ці кампанії підтвердили відповідність козацької стратегії і тактики вимогам часу та забезпечили Війську Запорізькому набуття міжнародного авторитету.

На тлі діалогів істориків оригінальністю визначався виступ кандидата філологічних наук, доцента Академії

сухопутних військ Клавдії Панасюк, яка висвітила тему “Постать Петра Сагайдачного в українській літературі”. Героїчний образ гетьмана зображено у творах багатьох українських письменників, зокрема Данила Мордовця “Сагайдачний”, Осипа Маковея “Ярошенко”, Зінаїди Тулуб “Людолови” та ін. На завершення виступаюча зачитала вірші львівського поета Петра Шкраб’юка, присвячені гетьману Петру Сагайдачному.

У засідання “круглого столу” взяв участь і виступив знаний мистецтвознавець, директор Львівської картинної галереї, Герой України Борис Возницький. Він розповів про свою першу експедицію у село Кульчиці й унікальну знахідку старовинної ікони, до якої молилися батьки і сам Петро Сагайдачний. Борис Возницький ознайомив учасників круглого столу з результатами пошуків поховання іншого відомого українського гетьмана – Івана Виговського. Він також порушив питання про створення пантеону знаменитих українських діячів. “На відміну від сусідньої Польщі, яка має Вавельський замок, Україна такого місця поховання видатних осіб не має,” – вказав Б. Возницький.

У результаті обговорень проблеми “круглого столу” учасники дійшли висновку про необхідність постійної, а не лише ювілейної, активізації історичних пошуків, пов’язаних з історією українського козацтва та його лідерів, ретельної роботи щодо публікації архівних джерел, опрацювання польських і, особливо, турецьких архівів, покращення фінансування музейних експедицій.

Після перерви учасники наукового заходу прослухали виступи бандуристів УТОС “Карпати” та дуету “Бандурна розмова”. Наступного дня ліцеїсти Львівського державного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут та курсанти Академії сухопутних військ відвідали музей гетьмана Петра Сагайдачного у селі Кульчиці Самбірського району та поклали квіти до пам’ятника видатного сина українського народу.

Проведені заходи мали важливе наукове та виховне значення. Життя та діяльність гетьмана Петра Сагайдачного – приклад високого патріотизму та безкорисної любові до Батьківщини.

Надійшла до редколегії 23.12.2010 р.